

13.01.1997
ada4

Tekst til artikel til tidsskriftet ADA.

Inspirationer til kirkeinventar.

Kan arkitektur have noget at gøre med begreber som "evangelisk" - "luthersk" - "folkelig"?

I den danske grundlov står: "den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke" - i snævre kredse benævnt "Den evangelisk-lutherske Folkekirke" - i daglig tale "Folkekirken". Hvor mange danskere er klar over, hvad de indholdsbeskrivende ord "evangelisk", "luthersk" og "folke-" betyder?

Med lidt eftertanke forstår man, at de tre ord refererer til: biblens evangeliske indhold, Luthers reformation i 1500-tallet og det folkelige element, som kom frem med grundloven 1849, da demokratiet afløste enevælden.

Det har været naturligt for os at tage dette lovfæstede men noget abstrakt beskrevne idegrundlag op som en inspirerende udfordring. Jeg skal derfor fortælle lidt om formgivningen af de inventargenstande, der, som mange korrekt fornemmer, har særstatus i kirkerummet.

I kirken findes efter min opfattelse to i luthersk betydning forskellige inventargrupper, den sakramentale gruppe: døbefont og alter og den funktionelle gruppe: prædikestol, siddepladser og orgel.

Efterfølgende eksempler er fra Skæring Kirke, opført 1994.

Den sakramentale gruppe.

Sakramente betyder "hellig handling indstiftet af Kristus". Som nogen måske erindrer, har den katolske kirke syv sakramenter: dåb, konfirmation, nadver, bod, sidste olie, ordination og ægteskab. Luther reducerede dem til to: dåb og nadver.

Foranlediget af at dåb og nadver således er noget særligt, søger vi i vore kirker har vi i vore kirker søgt at markere dette arkitektonisk ved at give døbefont og alter en særlig synlig værdi. Det sker gennem arbejdet med placering, materialevalg og formgivning. Traditionelt finder man oftest fonten placeret til venstre for alteret symmetrisk med prædikestolen. Men det kan styrke fonten, hvis den placeres nær et særligt lysindfald eller i en bevidst relation til menigheden, måske en bestemt siddegruppe med pårørende.

I Skæring Kirke har vi understreget døbefontens og alterets sakramentale fællesskab ved at udføre dem i samme materiale. Den fine norske Porsgrund marmor forlener dem med en vis ædelhed og tyngde, der giver dem værdi og vægt i det samlede

interiør. Fontens todelte form og stenmateriale har historisk reference til de pragtfulde gamle, romanske fonte. Fontens fremstilling medfører forskellige behugninger, fra den begyndende grove start til den forfinede afslutning. Alle er naturlige variationer i fontens tilblivelseproces, som giver associationer til dåbsbarnets ufærdige væsen, der lige så naturligt vil udvikles og dannes i et efterfølgende mere eller mindre omskifteligt livsforløb.

Alteret tjener til fejring og uddeling af nadveren, som er det andet evangelisk-lutherske sakramente, og derfor er udført af samme materiale som døbefonten. I Skæring illustrerer alterets form både bordet og blokalteret. Alteret udstråler kraft og tyngde, som understreger dets vigtige liturgiske betydning i det kubiske centralrum, som er en karakteristisk efterreformatorsk rumform.

Den funktionelle inventargruppe.

Prædikestolen har ikke samme sakramentale status som font og alter, men tjener til evangeliets forkyndelse gennem præstens prædiken, der indførtes af Luther og blev et nyt liturgisk led i gudstjenesten. Prædikens oplysende betydning kan ses i en vis samhørighed med renaissanceens udbredelse af nye tanker om og til mennesket indenfor filosofi, humaniora, videnskab, kunst og politik.

Til prædikestolen knyttes næppe metafysiske associationer som til font og alter. Prædikestolen er primært en praktisk foranstaltning, som fungerer i relation til siddepladserne. I Skæring Kirke ses derfor et klart slægtskab mellem prædikestol og bænke. De er af samme træmateriale og har samme enkle udformning.

Fra kirkerummet er der normalt en dør til sakristiet, hvor præsten under gudstjenesten skifter messetøj, og hvor de hellige kar opbevares. Denne næsten liturgisk virkende sammenhæng mellem de to rum inspirerer til at give "præstedøren" en særlig udformning. I Skæring markeres døren i betonvæggen med en behugget indramning, egentlig forårsaget af en støbefejl, der skulle fjernes, men som med sine behugninger indgik så fint i betonrummets øvrige overfladekarakter, at den blev bevaret. Derudover illustrerer situationen på slående vis sognepræstens kommentar: "en præsts prædiken er heller ikke altid fuldkommen", hvortil kunne føjes: "for prædikenen er jo ikke et sakramente".

Illustrationer:

døbefont

alter

prædikestol

interiør af kirkerum